

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการหอพักสีขาวในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหอพักสีขาว

รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย ได้มีนโยบายในการจัดระเบียบสังคม เพื่อลดปัญหาสังคมในกลุ่มเยาวชนและป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้เน้นความสำคัญของการจัดระเบียบสถานประกอบการต่าง ๆ 6 ประเภท ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ซึ่งหอพักเป็นสถานประกอบการหนึ่ง ซึ่งเข้าข่ายสถานประกอบการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ในปี 2545 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการจัดระเบียบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักในจังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ตั้งคณะทำงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในหอพักเอกชน เป็นคณะทำงานหลักในการวางแผน กำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการจัดระเบียบหอพัก และได้ตั้งชุดปฏิบัติการตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักในจังหวัดเชียงใหม่ โดยความร่วมมือของพนักงานเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ องค์กรปกครองท้องถิ่น สถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบหอพักในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอสันทราย เพื่อสอดส่องดูแลและตรวจสอบการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในหอพัก และจัดระเบียบให้หอพักดำเนินการตามกฎหมายอย่างถูกต้อง และเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการที่ถูกต้องตามกฎหมาย การดำเนินการสอดส่องดูแลเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

นอกเหนือจากการตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักแล้ว จังหวัดเชียงใหม่ยังได้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในการสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหอพักและสถานที่ให้เข้าพัก ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 แก่ผู้ประกอบการหอพัก จำนวน 220 แห่ง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และการดำเนินกิจการหอพักอย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการหอพัก โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการหอพักด้วยกันเองและประสานงานกับภาครัฐ จังหวัด

เชียงใหม่ยังได้ส่งเสริมให้มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลหอพักและสถานที่ให้เข้าพักทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยขอความร่วมมือจากสถานศึกษาต่าง ๆ ในการส่งข้อมูลรายชื่อ และจำนวนนักศึกษาที่พักในหอพักหรือสถานที่ให้เข้าพักของภาคเอกชน เพื่อให้ทางภาครัฐสามารถรวบรวมและใช้เป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่พักในหอพัก และการจัดระเบียบหอพักในลำดับต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น ยังได้มีการจัดระบบมาตรฐานหอพักและหอพักสีขาวร่วมด้านยาเสพติด โดยได้กำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานตามแบบประเมินที่คณะทำงานฯ ได้กำหนดขึ้น และมอบประกาศนียบัตรรับรองมาตรฐานหอพัก เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้เข้าพักที่เป็นนักเรียนนักศึกษา

ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้ประกาศสงครามขึ้นเด็ดขาดกับยาเสพติด ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 สำนักงานพัฒนาสังคมจึงได้จัดทำแผนและมาตรการดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดระเบียบหอพักในปี 2545 และดำเนินการต่อเนื่องในปี 2546 เพื่อจัดระเบียบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักในจังหวัดเชียงใหม่ โดยจะเน้นที่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชน/นักเรียน/นักศึกษาเป็นหลัก โดยได้รับสนับสนุนงบประมาณจากสำนักป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผ่านทางศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดเชียงใหม่ โดยได้แบ่งการดำเนินการตามโครงการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่, 2546)

ระยะแรกได้ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2546 ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้าน คือ

1) การสุ่มตรวจยาเสพติดและตรวจสอบการดำเนินกิจการของหอพักและสถานที่ให้เข้าพัก จำนวนทั้งสิ้น 60 แห่ง โดยจะสุ่มจากอัตราส่วนร้อยละ 15 ของจำนวนหอพักที่เข้าข่ายตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ทั้งหมดในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอสันทราย ซึ่งดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม

2) การสัมมนาเครือข่ายผู้ประกอบการและแกนนำนักเรียนนักศึกษาในหอพักและสถานที่ให้เข้าพัก เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายผู้ประกอบการ ในการสอดส่องดูแลและป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในหอพัก และการประสานกับภาครัฐในการแจ้งข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดในหอพักของตนเองหรือหอพักและสถานที่ให้เข้าพักในบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากผู้ประกอบการหอพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ จึงมีความใกล้ชิดรับทราบกับปัญหาได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ทางโครงการฯ และเพื่อสร้างเครือข่ายข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่เข้าพักในหอพักกับภาครัฐ เนื่องจากผู้ประกอบการหอพักจำนวนมากไม่กล้าที่จะแจ้งข่าวเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากกลัวหอพักตนเองจะเสียชื่อและไม่มีความปลอดภัย โดยได้ดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน

3) การเข้าตรวจสอบหอพักทุกแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ของชุดปฏิบัติการตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เช่าพัก เพื่อติดตามประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินการของผู้ประกอบการซึ่งดำเนินการไปเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะกลุ่มหอพักที่ได้รับการตกแต่งด้านต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ โดยได้ดำเนินการในช่วงเดือนพฤษภาคม

ระยะที่ 2 ได้ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2546 ประกอบด้วยกิจกรรม 2 ด้าน คือ

1) การนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนนักศึกษาตามสถานศึกษาและหอพักต่าง ๆ ในช่วงเปิดภาคการศึกษาที่ 1 ปี พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกหอพักที่ถูกต้องเหมาะสม มีความปลอดภัยสูง น่าอยู่ ได้รับการรับรองมาตรฐานจากภาครัฐและสถานศึกษา และมีปัญหาเสพติดน้อย เพื่อสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการเลือกหอพักที่น่าอยู่ในความคิดของนักเรียนนักศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนนักศึกษาจำนวนมากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกหอพักที่ถูกต้องเหมาะสม และมีอีกจำนวนหนึ่งเลือกหอพักที่มีอิสระมากและไม่ มีผู้ประกอบการคอยควบคุมดูแล ทำให้เกิดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติด

2) การจัดประชุมคณะทำงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในหอพักร่วมกับหัวหน้าชุดปฏิบัติการฯ และประธานเครือข่ายหอพักในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อร่วมการกำหนดแนวทางและมาตรการในการดำเนินการจัดระเบียบหอพักและควบคุมดูแลปัญหาเสพติดในหอพักและสถานที่ให้เช่าพักในปีต่อไป โดยจะได้จัดการประชุมเป็น 2 ช่วง คือ ก่อนการจัดสัมมนาเครือข่ายผู้ประกอบการหอพัก ในช่วงเดือนมีนาคม และหลังจากนิเทศให้ความรู้แก่นักเรียนนักศึกษา โดยจะจัดประชุมในช่วงเดือนกรกฎาคม

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการโครงการหอพักสีขาว ได้แก่

1. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหอพักอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ตามนโยบายการเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล

2. สร้างความเข้มแข็งในกลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการหอพักและสถานที่ให้เช่าพัก เพื่อเป็นหน่วยประสานงานกับภาครัฐในการสอดส่องดูแลปัญหาเสพติด และสถานที่ให้เช่าพัก ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

3. สร้างเครือข่ายแกนนำนักเรียน/นักศึกษายในหอพักและสถานที่ให้เช่าพัก เพื่อเพิ่มหน่วยประสานงานและแจ้งข่าวเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่ภาครัฐมากขึ้น

4. เพื่อติดตามการประเมินผลการจัดระเบียบหอพักของจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2545 โดยเน้นการติดตามและการดำเนินกิจกรรมของหอพักและสถานที่ให้เช่าพัก ให้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543

โดยที่ในการดำเนินงานตามมาตรการของโครงการนั้น มีเป้าหมายใหญ่ ๆ อยู่ 2 กลุ่ม คือ

1. หอพักและสถานที่ให้เช่าพักในเขตอำเภอเมืองและอำเภอสันทราย ซึ่งมีสถานศึกษาที่หนาแน่น

2. นักเรียน/นักศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป

2.1.2 กิจกรรมและแนวทางในการดำเนินการ

1) การสุ่มตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เช่าพักในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอสันทราย

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับนายช่างโยธาจากสำนักงานส่งเสริมวิชาการ เขต 10 กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจใน 5 เขตพื้นที่ เข้าตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เช่าพักทุกประเภท จำนวน 60 แห่ง โดยสุ่มจากจำนวนหอพักและสถานที่ให้เช่าพักที่เข้าข่ายหอพักตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ทั้งหมด 423 แห่ง โดยคิดสัดส่วนในอัตราร้อยละ 15 โดยแบ่งพื้นที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- พื้นที่ สกอ. เมืองเชียงใหม่	จำนวน	8	แห่ง
- พื้นที่ สกต. แม่ปิง	จำนวน	10	แห่ง
- พื้นที่ สกต. ภูพิงค์	จำนวน	9	แห่ง
- พื้นที่ สกต. ช้างเผือก	จำนวน	20	แห่ง
- พื้นที่ สกต. สันทราย	จำนวน	13	แห่ง

โดยเจ้าหน้าที่โครงการฯ จะได้เข้าดำเนินการตรวจค้นยาเสพติดและตรวจสอบกิจการหอพักในระหว่างวันที่ 24 – 28 มีนาคม 2546 ระหว่างเวลา 13.00 – 18.00 น.

2) การสัมมนาผู้ประกอบการหอพักและนักเรียน/นักศึกษาที่เช่าอยู่ในหอพัก

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับสถานศึกษาในพื้นที่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 10 และเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ จัดการประชุมสัมมนาเครือข่ายผู้ประกอบการหอพักและแกนนำนักเรียน/นักศึกษาในหอพัก โดยจะเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการหอพักในพื้นที่ที่เป็นสมาชิกเครือข่าย ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2545 และนักเรียน/นักศึกษาที่พักใน

หอพักเหล่านั้น โดยทำการจัดประชุม 5 ครั้ง แบ่งตามพื้นที่ที่ได้จัดแบ่งไว้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายในการประสานงานกับภาครัฐด้านการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด เพื่อส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่ายหอพักอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดแข่งกีฬาระหว่างหอพัก การร่วมสังสรรค์ชาวหอ เป็นต้น และเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาในหอพักเป็นกำลังสำคัญในการประสานงานกับภาครัฐ เพื่อร่วมด้านยาเสพติด

ซึ่งในการจัดสัมมนานั้น ได้จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 17-22 มีนาคม 2546 โดยจะจัดในสถานศึกษาในพื้นที่ทั้ง 5 พื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยพายัพ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยเชิญผู้ประกอบการหอพักและนักเรียนนักศึกษาที่พักในหอพัก รวมทั้งสิ้น 500 คน

3) การตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักของชุดปฏิบัติการตรวจสอบหอพักฯ

ชุดปฏิบัติการตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เข้าพัก ซึ่งมีหัวหน้าชุดฯ และเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หอพัก ตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ร่วมกับสถานศึกษาองค์กรปกครองท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ จะได้ร่วมกันออกตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักทุกแห่งในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอสันทราย ซึ่งได้เคยเข้าตรวจสอบมาแล้วในปี 2545 เพื่อติดตามประเมินผลการจัดระเบียบหอพักที่ดำเนินการไปเมื่อปี 2545 เพื่อตามตรวจสอบหอพักซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แจ้งข้อปฏิบัติและข้อแนะนำต่าง ๆ ไว้ในปี 2545 เช่น การให้มาขอใบอนุญาต การจัดระเบียบภายในหอพัก การแยกประเภทหอพัก การติดป้ายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2543 และการไม่รับนักเรียนนักศึกษาเข้าพัก เป็นต้น และประการสุดท้ายเพื่อเข้ารับรองเกณฑ์มาตรฐานหอพักและหอพักสีขาวเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีทางเลือกในการเข้าพักในหอพักมากขึ้น โดยจะได้ดำเนินการเข้าตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เข้าพักในช่วงเดือนเมษายน

4) การนิเทศให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกเข้าพักในหอพัก

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานหอพัก จากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดเชียงใหม่ จะได้เข้านิเทศให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกหอพักที่ถูกต้องและเหมาะสม ในปฐมนิเทศนักเรียนนักศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในช่วงเปิดภาคการศึกษาที่ 1 ปี 2546 ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2546 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเลือกหอพักและสถานที่ให้เข้าพักที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีสภาพแวดล้อมที่ดี น่าอยู่ มีการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ประกอบการหอพักอย่างใกล้ชิด ปลอดภัย และมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักศึกษาเอง

5) การประชุมคณะทำงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในหอพัก

คณะทำงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในหอพักเอกชน ร่วมกับหัวหน้าชุดปฏิบัติการตรวจสอบหอพักและสถานที่ให้เช่าพัก จังหวัดเชียงใหม่ และประธานเครือข่ายหอพักในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 พื้นที่ จะประชุมร่วมกันเพื่อร่วมกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการตรวจสอบหอพัก เนื้อหาในการสัมมนาตามข้อ 2 เนื้อหากรณีพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียนนักศึกษาตามข้อ 4 เพื่อให้เกิดการระดมสมองและวางมาตรการร่วมกัน ซึ่งคณะทำงานฯ และผู้เข้าร่วมประชุม จะทำการประชุมกันเพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินการจัดระเบียบหอพัก เพื่อเอาชนะยาเสพติดในปี 2546 และร่วมกันวางแผนปฏิบัติและมาตรการในการดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อจัดระเบียบหอพักและสถานที่ให้เช่าพักในปี 2547 ในวันที่ 25 มิถุนายน 2546

2.1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลหอพักและการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในหอพักเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

1. พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตีความหอพักว่า สถานที่ที่เป็นหอพักภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 โดยสรุปไม่ว่าผู้ประกอบการกิจการเกี่ยวกับหอพัก หรือกิจการที่มีลักษณะคล้ายหอพักแต่มีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น บ้านเช่า ห้องแบ่งให้เช่า เกสต์เฮาส์ แมนชั่นหรือคอนโดมิเนียม เป็นต้น หากมีการค้าเป็นการเช่าขายประเด็นต่อไปนี้

- มีการจัดสถานที่เพื่อรับผู้พัก เช่น มีห้องนอนและเครื่องใช้ในการหลับนอน
- เจ้าของมีการรับผู้พักเพื่อเอาค่าตอบแทน
- รับผู้พักตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปและอยู่ในระหว่างการศึกษาตามที่กำหนดใน

กฎกระทรวง

ผู้ประกอบการดังกล่าวข้างต้นต้องอยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ.2507 โดยหอพักตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2507 กำหนดว่าจะต้องแยกเป็นหอพักหญิงหรือหอพักชาย และจะต้องมีระเบียบหอพัก กำหนดเวลาเข้าออก การเยี่ยม มีทะเบียนผู้พักและจะต้องจัดสถานที่ตามระเบียบหอพักกำหนด และขออนุญาตจัดตั้งหอพักและเจ้าหน้าที่จะต้องออกตรวจสอบก่อนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด นายทะเบียนหอพักอนุญาตต่อไป

2. ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี กฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกตามความในพระราชบัญญัติกำหนดความหมายของ การประพฤตินี้ไม่เหมาะสมกับวัยของเด็กและเยาวชน ซึ่ง

หมายถึงความประพฤติชั่วสุดมั่วสุด ก่อความรำคาญ ขอทาน เล่นการพนัน เสพสุรา บุหรี่ ยาเสพติด หรือเข้าไปในสถานที่จำหน่ายสุราหรือสถานที่บริการ เช่น โรงจํานํ้า สถานค้าประเวณี ประพฤติตนทำนองผู้สาวในที่สาธารณะ เป็นต้น หอพักนักเรียนนักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในฐานะผู้ปกครองดูแลเยาวชน ที่อาศัยในหอพักหากประพฤติดนไม่เหมาะสมกับวัย ผู้ประกอบหอพักจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายด้วย

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการหอพักต้องสอดส่องดูแลและป้องกันไม่ให้มีการค้าและเสพยาเสพติดในหอพัก และต้องให้ความร่วมมือกับทางการในการติดป้ายประกาศห้ามค้าและเสพยาเสพติดในหอพักตามที่กฎหมายกำหนด และให้ความร่วมมือในการแจ้งและให้ข้อมูลกับทางเจ้าหน้าที่ หากพบเห็นการค้าและเสพยาเสพติดในสถานประกอบการ และหากฝ่าฝืนจะมีโทษตั้งแต่การระงับใบอนุญาตประกอบการและโทษปรับตามกฎหมาย

2.1.4 มาตรการการดำเนินการควบคุมดูแลการประกอบการหอพักเอกชนและคุ้มครองดูแลสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในหอพัก

1. มาตรการเร่งด่วน

1.1 ทำการสำรวจหอพักทุกประเภทในจังหวัดเชียงใหม่

โดยการแต่งตั้งชุดปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบหอพักนักเรียนนักศึกษา ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอสันทราย โดยแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการตามเขตของสถานีตำรวจแต่ละชุดประกอบด้วย

- ข้าราชการสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัด ระดับ 3 ขึ้นไป ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. หอพัก พ.ศ. 2507

- เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำท้องที่
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจากอำเภอท้องที่
- สารวัตรนักเรียน
- ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่

เพื่อร่วมกันสำรวจข้อมูลหอพักทุกประเภทในพื้นที่เป้าหมาย หากพบหอพักที่ต้องเข้าข่ายจดทะเบียนให้แนะนำมาจดทะเบียนให้ถูกต้อง รวมทั้งสอดส่องดูแลนักเรียนนักศึกษาในหอพักที่มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ให้เกิดการมั่วสุมในหอพัก และในการปฏิบัติการครั้งนี้หากพื้นที่ใดมีพื้นที่ต้องรับผิดชอบกว้างขวางให้สามารถจัดชุดสำรวจเพิ่มขึ้นได้อีก

1.2 การควบคุมหอพักที่จดทะเบียนถูกต้องแล้ว

- จัดประชุมสัมมนาผู้ประกอบการหอพักให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และดูแลเด็ก นักเรียน/นักศึกษาในหอพัก ให้มีความประพฤติที่เหมาะสม ไม่ให้มั่วสุมเสพยาและ ยาเสพติด

- แต่งตั้งพนักงาน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหอพัก ออกตรวจหอพักอย่างสม่ำเสมอ พร้อมดำเนินการตามกฎหมายของหอพักที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนหอพักที่ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย

- กำหนดมาตรฐานหอพัก เพื่อจัดประเภทหอพักให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับนักเรียนนักศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถเชิญผู้ประกอบการหอพัก เข้าไปแนะนำหอพักให้กับผู้ปกครองในสถานศึกษาได้

- ให้มีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบโครงการกับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

- สนับสนุนให้มีการประสานเครือข่ายนักเรียนนักศึกษาที่พักในหอพัก และเครือข่ายผู้ประกอบการหอพักให้เกิดความร่วมมือ และเป็นแหล่งข้อมูลของการดำเนินการแก้ไข และป้องกันปัญหาในหอพักต่อไป

2. มาตรการต่อเนื่อง

2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบการหอพัก และสภาพปัญหาความประพฤติของนักเรียนนักศึกษาในหอพักจากชุดปฏิบัติการ เพื่อพิจารณามาตรการดำเนินการต่อไป

2.2 จัดประชุมผู้ประกอบการหอพัก ซึ่งจดทะเบียนแล้วให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติหอพัก และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเคร่งครัด ในการคุ้มครองดูแลสวัสดิภาพนักเรียนนักศึกษาในหอพัก

2.3 จัดทำโครงการประเมินจัดระดับหอพัก โดยจังหวัดร่วมกับสถานศึกษาออกไปประกาศรับรองคุณภาพของหอพักนักเรียนนักศึกษา และให้สิทธิในการเข้ารับนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา เข้าพักในหอพักที่ได้รับการรับรอง

2.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้หอพักได้ประสานเครือข่ายเป็นกลุ่มชมรมหรือสมาคม เพื่อร่วมมือสนับสนุนดูแลควบคุมการประกอบการหอพักซึ่งกันและกัน และร่วมกับสถานศึกษา และภาคราชการในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กนักเรียนนักศึกษา

2.5 ให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำทะเบียนการเข้าพักในหอพักของนักศึกษา และ ส่วนราชการในการคุ้มครองดูแลและกำหนดให้นักเรียนนักศึกษาเข้าพักในหอพักที่จดทะเบียน ถูกต้องตามกฎหมาย

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

ความหมายการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการมีแนวคิดที่พิจารณาได้จากความหมายของการประเมินดังนี้ Suchman (กรมการฝึกหัดครู, 2528: 13) กล่าวว่า การวิจัยประเมินผล หมายถึง การ พิจารณาวิเคราะห์ถึงผลของการกระทำกิจกรรมบางอย่างในโครงการใดโครงการหนึ่ง เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ต้องการ และการพิจารณาวิเคราะห์เพื่อประเมินผลนี้อาจเป็นการพิจารณาจากบันทึก ของผู้ประเมิน จากความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องหรือจากข้อมูลอื่น ๆ ก็ได้ ผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ นำมาพิจารณาอาจเป็นผลทางบวกหรือทางลบก็ได้ ทั้งอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นอย่างถาวรหรือชั่วคราวก็ได้เช่นกัน การบรรลุถึงเป้าหมายนั้นจะต้องนำมาพิจารณาวิเคราะห์ทุกกรณี

ประชุม รอดประเสริฐ (2529) ให้ความเห็นว่าการประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการ ของการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของโครงการอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายเพื่อการปรับปรุงโครงการดีขึ้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- (1) การศึกษาและพิจารณาถึงรายละเอียดวัตถุประสงค์โครงการ
- (2) การศึกษาความเป็นไปได้ของข้อมูล ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลและทรัพยากร ต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการดำเนินการว่ายังมีความเหมาะสมที่จะใช้ปฏิบัติอยู่หรือไม่ และทรัพยากรที่ มีอยู่สามารถที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการกระทำกับข้อมูลและทรัพยากร เป็นการ วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินโครงการ

(4) การวิเคราะห์ การแปลความหมาย และการสรุปผล ผู้ทำการประเมินต้อง วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร ตรงตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลที่ เกิดขึ้นมีแนวโน้มไปในลักษณะใด จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ดีขึ้นอย่างไร

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์ (2533: 204) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นต่อกิจกรรม โครงการ หรืองานใด ๆ โดยพิจารณาความสำคัญของการประเมินผลได้จากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- (1) การประเมินผล หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบและต่อเนื่องที่จะวัด ความสำเร็จและความล้มเหลวของงาน โดยนำผลที่ประเมินได้มาปรับปรุงวิธีดำเนินงาน เพื่อให้ แผนงานหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์

(2) การประเมินผลเป็นการพิจารณาคุณค่าของผลงานที่ได้รับ ด้วยการเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นกับความต้องการที่กำหนดไว้

(3) การประเมินผลเป็นการตรวจสอบว่างานที่ทำได้ผลดีหรือไม่ เพียงไร ทั้งนี้ อาจจะเป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงาน เพื่อนำผลไปพิจารณาปรับปรุงแผนงานหรือกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจจะเป็นการประเมินผลสรุปรวมตลอดโครงการว่าตั้งแต่ทำมาจนถึงสิ้นสุดโครงการนั้น ได้ผลดีหรือไม่เพียงไรก็ได้

(4) การประเมินเป็นกระบวนการเชิงระบบ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับการตัดสินใจทั้งในระดับผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร โครงการ และผู้กำหนดนโยบาย

D.L. Stuffiebeam (1990) กล่าวถึงการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการบรรยายเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสภาพการณ์ของโครงการ

Worthen และ Sander (1973) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นการพิจารณาคุณค่าของสิ่ง ๆ หนึ่ง ประกอบด้วยการจัดหาสารสนเทศเพื่อการตอบสนองคุณค่าของแผนงาน ผลผลิตหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการพิจารณาศักยภาพของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

แนวทางในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการได้มีผู้ศึกษาและกำหนดแนวทางในการประเมินไว้ ดังนี้

เยาวดี วัฒนยศศรี (2544) ได้เสนอแนวทางในการประเมินการปฏิบัติการของโครงการไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

(1) การประเมินความพยายาม จะกระทำในรูปของแหล่งทรัพยากร และในลักษณะทางกายภาพของโครงการ ซึ่งเป็นความพยายามของโครงการ โดยเน้นที่ปัจจัยนำเข้าว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้จากการออกแบบโครงการหรือไม่ การประเมินโครงการมุ่งพิจารณาว่าปริมาณและประเภทของกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นเป็นไปตามแผนงานหรือตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ มีการจัดสรรแหล่งวัสดุ การใช้อุปกรณ์ และมีงบประมาณในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมเพียงใด สารสนเทศที่ได้จากการประเมินนี้ย่อมแสดงให้เห็นความพยายามของโครงการว่ามีมากน้อยเพียงใด และมีการใช้แหล่งทรัพยากรอื่น ๆ เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

(2) การประเมินกระบวนการ เมื่อโครงการนำไปสู่การปฏิบัติการประเมินโครงการ จะเน้นการแสวงหาคำอธิบายถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิบัติงานของโครงการ การประเมินกระบวนการปฏิบัติของ

โครงการจะทำให้ได้ข้อมูลป้อนกลับมาพัฒนาโครงการและก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแผนงานของโครงการ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์อันจะนำไปสู่การขยายผลจากโครงการได้อีกระดับหนึ่ง

นอกจากนั้นแล้ว ในการประเมินกระบวนการการกำกับดูแลก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารของโครงการที่พึงกระทำเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ว่ามีการปฏิบัติจริงหรือไม่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเป็นไปตามตารางเวลาที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ โดยการกำกับดูแลจะต้องให้ความสนใจต่อการแปรรูปปัจจัยนำเข้าให้เป็นผลลัพธ์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที เพื่อช่วยให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) การประเมินสิ่งที่ต้องการปฏิบัติในโครงการ สำหรับการประเมินโครงการนั้น ต้องระบุสิ่งที่ต้องปฏิบัติในโครงการด้วย เพื่อช่วยให้สามารถบ่งบอกความชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังว่าจะทำให้โครงการเกิดสิ่งผลิตขึ้นได้ ซึ่งหมายถึงตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (Independent Variables) ที่คาดว่าจะก่อให้เกิดผลตามมา คือ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนั้นการประเมินสิ่งที่ต้องปฏิบัติในโครงการย่อมช่วยให้เห็นข้อตกลงเบื้องต้นเชิงสาเหตุ (Causal Assumption) ภายใต้ขอบเขตกิจกรรมในโครงการจะช่วยให้ผู้ประเมินทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวัง ตลอดจนความสำเร็จของโครงการ

ศิริชัย กาญจนวาที (2536) ได้เสนอมิติของรูปแบบในการประเมินผลโครงการในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1) มิติด้านวัตถุประสงค์

เน้นการตัดสินใจ เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่ควรจะเป็น เพื่อเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจกับคุณค่าของสิ่งของหรือเหตุการณ์นั้น

เน้นการตัดสินใจคุณค่า เพื่อตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินที่เป็นคุณค่าที่แท้จริงทั้งหมด ไม่เพียงแต่คุณค่าของผลที่คาดหวังเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมถึงคุณค่าของผลที่ไม่ได้คาดหวังด้วย

2) มิติด้านวิธีการ

วิธีการเชิงระบบ เป็นการประเมินที่ยึดมาตรการเข้าถึงคุณค่าและเกณฑ์ตัดสินใจคุณค่าตามแนวคิดปรัชญานิยม (Objectivism) โดยใช้วิธีการเชิงระบบที่แสดงถึงแผนการดำเนินงาน และวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน รัดกุม เป็นระเบียบ สนับสนุนการใช้เครื่องมือ มาตรฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแผนการที่กำหนดและสรุปผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

วิธีการเชิงธรรมชาติ การประเมินที่มีมาตรการเข้าถึงคุณค่าและเกณฑ์ตัดสินใจคุณค่าตามแนวคิดปรัชญาอัตนัยนิยม (Subjectivism) การประเมินในรูปแบบนี้มีลักษณะดำเนินงานที่ยืดหยุ่น

สนับสนุนการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพธรรมชาติโดยเน้นการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง พยายามวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยหลักเชื่อมโยงเหตุผล การสังเกตและการวิเคราะห์เบื้องต้นจะนำไปสู่การสังเกตและการวิเคราะห์ในระดับลึก ๆ จนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน โดยอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นเกณฑ์สำคัญในการสรุปผล

เกณฑ์ในการประเมินโครงการ

วเรศ จันทรศร (2533) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินโครงการเพื่อเป็นเครื่องมือและกำหนดกรอบทิศทางในการวิเคราะห์และประเมินโครงการดังนี้

1) **เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress)** เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบผลของการดำเนินกิจกรรมกับเป้าหมายที่กำหนดตามแผน มุ่งตอบคำถามว่า การดำเนินกิจกรรมตามโครงการ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกรอบเวลาหรือไม่ ประทับกับปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

2) **เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency)** เป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมไปถึงทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการจัดการ และระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน

3) **เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness)** เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ เฉพาะด้าน โดยดูจากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงประชากรตามโครงการ

4) **เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)** เป็นการพิจารณาผลกระทบโดยรวมต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน สังคมและหน่วยงานในภาพรวม เป็นผลกระทบในระยะยาวซึ่งอาจมีผลกระทบทั้งที่มุ่งหวังและที่ไม่ได้มุ่งหวัง

5) **เกณฑ์ความสอดคล้อง (Relevance)** มุ่งพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับความต้องการหรือสามารถแก้ไขปัญหาที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ รวมทั้งการดำเนินงานสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงได้

6) **เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability)** เป็นเกณฑ์การพิจารณาที่สืบเนื่องมาจากความสอดคล้อง โดยการพิจารณาระดับความต่อเนื่องของกิจกรรมว่าสามารถดำเนินงานต่อไปได้โดยไม่มีการใช้งบประมาณจากหน่วยงานภายนอก ความสามารถในการเลี้ยงตัวเองและสามารถขยายกิจกรรม

7) **เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity)** เป็นเกณฑ์ที่มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยพิจารณาถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โดยยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาค ความทั่วถึงในการบริการ การกระจายผลตอบแทนที่เสมอภาคเท่าเทียมกันของกลุ่มเป้าหมาย

8) **เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities)** เป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการประเมินโครงการ เพื่อเป็นหลักประกันว่าการดำเนินโครงการจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม

นอกจากนั้นแล้วในการประเมินผลโครงการ Dunn (สุวิมล ติรกานันท์, 2543) ได้เสนอประเด็นในการประเมินนโยบาย ซึ่งเป็นประเด็นและตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับการประเมินประเภทอื่น ๆ ได้ ดังนี้

1. ประสิทธิผล หมายถึง การพิจารณาว่าผลของนโยบายนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงไร

2. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลกับความพยายาม โดยวัดจากกำลังงานหรือความพยายาม (effort) ที่ใช้ไปในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในระดับของประสิทธิผลในระดับนั้น โดยประสิทธิภาพเป็นเรื่องของหลักเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งนิยามวัดออกมาในรูปค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน (monetary cost) ดังนั้นนโยบายที่มีประสิทธิภาพ คือนโยบายที่ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

3. ความพอเพียง หมายถึง ความพอใจที่นโยบายสามารถตอบสนองความต้องการ โดยพิจารณาจากประสิทธิผล เกณฑ์ความพอเพียงนี้จะบ่งชี้ความคาดหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ของนโยบายกับผลของนโยบาย

4. ความเป็นธรรม หมายถึง นโยบายที่คำนึงถึงการจัดสรรผลประโยชน์หรือการให้บริการต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม และคำนึงถึงการประเมินนโยบายในแง่ของความเสมอภาค และเป็นเกณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักเหตุผลทางด้านกฎหมายและสังคม ซึ่งพาดพิงถึงการกระจายผลของนโยบายและความพยายามของกลุ่มต่าง ๆ ที่จะได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินการตามนโยบาย

5. การตอบสนองความต้องการ หมายถึง การที่นโยบายนั้นตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจในคุณค่าของกลุ่มต่าง ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงไร โดยเฉพาะการตอบสนองนั้นตรงกับกลุ่มเป้าหมายของนโยบายหรือไม่

6. ความเหมาะสม หมายถึง การพิจารณาถึงหลักเหตุผลในด้านที่เกี่ยวกับหลักการหรือสาระของนโยบาย รวมถึงคุณค่าของวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความมีเหตุผลสนับสนุนสมมติฐานด้านต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์นั้นว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ในขณะที่เกณฑ์การประเมินอื่นจะถือว่าวัตถุประสงค์เป็นเรื่องที่ยอมรับแล้ว

การใช้เกณฑ์ในการประเมินผลนั้น ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องใช้เกณฑ์ทุกเกณฑ์ในการศึกษาวิจัย แต่ในทางปฏิบัติมักจะเลือกใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเป็นหลัก เพื่อแสดงให้เห็นการ

ประเมินนโยบายนั้นให้ความสำคัญในเรื่องใด ทั้งนี้อาจนำเกณฑ์อื่นบางตัวเข้ามาประกอบในการศึกษาด้วยก็ได้เช่นกัน โดยในการวิจัยครั้งนี้จะใช้เกณฑ์ประสิทธิผลของโครงการ โดยพิจารณาจากจำนวนปัญหาสุขภาพเสพติด การพนันและการมั่วสุมที่เกิดขึ้นภายในหอพัก การให้ความร่วมมือในการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน การมั่วสุม ของผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพักต่อเจ้าหน้าที่ ความปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สินในหอพัก และจำนวนการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพักในการสร้างเครือข่ายเพื่อต่อต้านยาเสพติด ซึ่งเป็นผลทางตรงส่วนในทางอ้อมนั้นพิจารณาจากจำนวนหอพักที่เข้ารับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ซึ่งผ่านเกณฑ์มาตรฐานและได้รับการประกาศให้เป็นหอพักสีขาว โดยในผลทั้งสองด้านจะนำมาเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลโครงการหอพักสีขาว จังหวัดเชียงใหม่

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการ

ความหมายของโครงการและการบริหารโครงการ

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ (2527: 5) กล่าวว่า โครงการ คือ กิจกรรมหรือรายงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทน กิจกรรมหรืองานดังกล่าวจะต้องเป็นหน่วยอิสระ หน่วยหนึ่งที่สามารถทำการวิเคราะห์ วางแผน และนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเมื่อวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังไว้ได้สำเร็จลง โครงการจึงเกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และแผนปฏิบัติอย่างมีระเบียบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่ตั้งของโครงการ ช่วงระยะเวลาของโครงการ การผลิต การลงทุน ผลตอบแทน และรวมตลอดถึงการจัดรูปองค์การและการบริหารโครงการ เป็นต้น

ส่วนคำว่า การบริหารโครงการ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิสูตร จิระคำเก็ง (2543: 5) กล่าวว่า การบริหารโครงการ หมายถึง การจัดการ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยทรัพยากรในที่นี้หมายถึง บุคลากร รวมถึงความเชี่ยวชาญและความสามารถที่มีอยู่ ความร่วมมือของทีมงาน เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลระบบงาน เทคนิค เงินทุน และเวลา

มยุรี อนุมานราชชน (2543: 5) กล่าวว่า การบริหารโครงการ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะพิเศษไม่ซ้ำแบบกัน ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ภายใต้เงื่อนไขด้านงบประมาณและเวลา วัตถุประสงค์ที่กำหนดอาจจะเป็นผลได้ที่เป็น การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชุม รอดประเสริฐ (2529 : 46 - 76) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารโครงการ ระบบการบริหารโครงการและบทบาทของผู้บริหารโครงการไว้ดังนี้

กระบวนการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการเป็นงานชนิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการจะต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อบรรลุถึงความสำเร็จหรือเป้าหมายของโครงการ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญหลายหลักการด้วยกัน เช่น การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) เป็นต้น

การวางแผน หมายถึง การดำเนินการในการรวบรวมแนวความคิดและข้อมูลต่างๆ เพื่อจัดทำร่างโครงการและใช้ร่างโครงการนี้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานในลักษณะที่ว่า จะทำอะไร ทำไปทำไม ทำเมื่อใด ทำที่ไหน ใครเป็นผู้ทำ และทำอย่างไร การวางแผนโครงการเป็นขั้นตอนแรกๆ ที่ผู้บริหารโครงการเป็นไปด้วยดีและบรรลุถึงเป้าหมายของโครงการ

การจัดหน่วยงาน หมายถึง การจัดรูปแบบในการบริหารโครงการรวมทั้งการจัดคนให้เข้าทำงาน โดยจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดทำหน้าที่รับผิดชอบอะไรและประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนเท่าใด เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ควรมีอะไรบ้าง การจัดหน่วยงานเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงขอบข่ายงาน ระยะเวลาที่ต้องการกระทำ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นและกลไกในการปฏิบัติงาน อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพของงานหรือโครงการ

การอำนวยการ หมายถึง การมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้บุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงาน และให้บุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานทราบว่ามิชอบเขตในการ ปฏิบัติภารกิจมากน้อยเพียงใด มีกิจกรรมใดบ้างที่จะต้องกระทำอยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของผู้ใดหรือหน่วยใด หากมีปัญหาอุปสรรคหรือมีเรื่องที่ต้องการแก้ปัญหา และการตัดสินใจบุคคลใดหรือหน่วยงานใดจะเป็นผู้กระทำหน้าที่นั้น นอกจากนี้การอำนวยการยังครอบคลุมไปถึงการกำหนดรายละเอียดและการอนุมัติการเบิกจ่ายทรัพยากรต่าง ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานโครงการ ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการอำนวยการเป็นกระบวนการที่เน้นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อการบริหารโครงการเป็นสำคัญ

การควบคุม หมายถึง การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการแต่ละกิจกรรมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ความสำเร็จของโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การควบคุมยังรวมไปถึงการจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และเป็นการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่โครงการไปในตัวด้วย

2.2 งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 การประเมินผลโครงการ

จากการศึกษาผลงานของนักวิจัยหรือนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน สามารถสรุปได้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลนั้นอาจดำเนินการได้ 3 ช่วงคือ ตั้งแต่ก่อนเริ่มวางแผนโครงการ กล่าวคือ เป็นการประเมินความต้องการของผู้ใช้บริการหรือผู้รับบริการ ซึ่งอาจเป็นชุมชนหรือบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ รวมทั้งประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการว่าตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการหรือผู้รับบริการของโครงการและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของแผนหรือไม่ ทรัพยากรของโครงการมีเพียงพอหรือไม่ ช่วงที่สองในระหว่างดำเนินงานตามแผนโครงการก็จะประเมินผลการดำเนินงานควบคู่กันไป และช่วงที่สาม เมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงก็จะประเมินผลโครงการเพื่อทราบผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการ ทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ

งานของ ชัยวัฒน์ มัจฉาธิคุณ (2543) ซึ่งได้ประเมินโครงการในช่วงที่โครงการอยู่ในระหว่างการดำเนินงาน โดยการประเมินผลนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนได้รับงบประมาณกองทุนฯ ของโรงเรียนไม่เพียงพอ ครูหรือเจ้าหน้าที่ท่านอื่นของโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในงานกองทุนฯ นอกจากนี้ นักเรียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ประสบผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้ เจริญยศ ดวงอินทร์ (2541) ก็ได้ประเมินผลโครงการในระยะที่สิ้นสุดโครงการ โดยได้ประเมินโครงการกระจายอุตสาหกรรมสู่ชนบท ในจังหวัดพิจิตร พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 3 สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรที่เข้าร่วมโครงการ ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น ภาวะการมีงานทำในท้องถิ่นมากขึ้น มีการเคลื่อนย้ายแรงงานน้อยลง สำหรับปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ก็มีหลายประการ เช่น ปัญหาทางด้านบุคลากร งบประมาณ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับทางราชการทำให้ขาดความคล่องตัวในการทำงาน และยังไม่มีการประสานงานที่ดีกับภาคเอกชน แต่การดำเนินงานโครงการก็สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

โดยปกติ การประเมินผลโครงการสามารถกระทำได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์/ความต้องการในการใช้ผลการประเมิน ระยะเวลา และงบประมาณในการประเมินผลโครงการ แต่การประเมินผลต้องอยู่ในรูปแบบเชิงเหตุผล คือ เป็นการวัดผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการด้วยการเชื่อมโยงส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงการ เช่น ปัจจัยนำเข้ากับผลลัพธ์และผลกระทบที่ปรากฏให้เห็น เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ทรัพยากรทางการ

บริหารที่ผ่านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์/ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์บริการ ที่โครงการคาดหวังตามความสัมพันธ์เชิงหลักเหตุผล/ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เป็นไปตามความเป็นจริง โดยการพิสูจน์ว่าสิ่งที่คาดหวังและ สิ่งที่เป็นจริงสอดคล้องกัน ในรูปแบบของตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่เราจะต้องหาความสัมพันธ์ ของตัวแปรเหล่านี้

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการรับจำนำข้าวเปลือก จังหวัดเชียงใหม่ ของ ดร.ฉวี ชันโท (2544) ได้พบว่า ตัวแปรหรือปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล ขั้นตอนการบริหาร โครงการ การมีส่วนร่วมของของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับ ประสิทธิภาพของการบริหาร โครงการรับจำนำข้าวเปลือกโดยตรง นอกจากนี้ปัจจัยบางปัจจัยยัง ส่งผลให้ปัจจัยอื่นเกิดการเปลี่ยนแปลงไป เช่น สภาพภูมิหลังจะมีผลต่อความสามารถในการบริหาร โครงการ ความพร้อมของการจัดโครงการ และการมีส่วนร่วมและการยอมรับ

นอกจากนี้ เทพกร ณ สงขลา (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนำโครงการพัฒนาประมง ทะเลชายฝั่งพื้นบ้านไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาหมู่บ้านประมงทะเลจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกโครงการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ อยู่ในระดับสูง โดยมีทัศนคติที่เห็น ด้วยต่อองค์ประกอบของโครงการฯ ด้านต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการฯ ผู้นำโครงการฯ การจัดโครงสร้างองค์การ ระเบียบการเกี่ยวกับสมาชิก หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้อง งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ทำให้การดำเนินงานโครงการฯ ประสบความสำเร็จในระดับสูงเช่นกัน สำหรับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการฯ ได้แก่ ทัศนคติของสมาชิกต่อ วิธีการสื่อความหมาย หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล และได้ให้ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการฯ ที่สำคัญ คือ การพัฒนาผู้นำโครงการให้มีความสามารถ ด้านการจัดการมากยิ่งขึ้นและการปรับปรุงวิธีการสื่อความหมาย เพื่อให้สมาชิกโครงการฯ ได้รับ ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการฯ ของสมาชิก

2.2.2 ยาเสพติด

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องรีบเร่งแก้ไข เพราะถือว่าเป็นภัยคุกคาม สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อประเทศเป็นอย่างมาก หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ จึง ได้ช่วยกันรณรงค์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกันอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นในแหล่ง สถานบันเทิง ชุมชนและโดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีนักเรียน/นักศึกษาอยู่จำนวนมาก เพื่อเป็นการ บรรเทาและช่วยพัฒนาสังคมของประเทศให้ดีขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้ทำการวิจัยประเมินผลโครงการโรงเรียนสีขาว ปีการศึกษา 2541 ซึ่งพบว่า สถานศึกษาที่มีรูปแบบการดำเนินงาน โดยเน้นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมในลักษณะต่าง ๆ ที่บังเกิดผลต่อการพัฒนานักเรียนนักศึกษาอย่างจริงจัง มีการประสานความร่วมมือ การระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานทั้งในภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ ทุกสถานศึกษามีการประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ เพื่อเสนอผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด มีการนิเทศ กำกับ ดูแลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องนั้น จะส่งผลหรือมีส่วนทำให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวของสถานศึกษาต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ส่วนสิ่งที่ปัญหาและจะต้องแก้ไขจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ก็คือ การได้รับข้อมูลไม่ตรงกับความจริง ทำให้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานผิดพลาด แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด ผู้ปกครองและนักเรียนบางคนปิดบังข้อมูลไม่ยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้การประสานเพื่อแก้ไขปัญหาเกิดความล่าช้า พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ เพราะเกรงจะเกิดอันตรายแก่ตนเองและครอบครัว ครอบครัวและสภาพแวดล้อมของนักเรียนบางคนอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา ผู้ปกครองมีฐานะยากจน มีปัญหาครอบครัว นักเรียนขาดที่ปรึกษาและที่พึ่งทำให้หันไปคบเพื่อนไม่ดี หนีเรียน ดิตสารเสพติด และเล่นการพนัน การจัดผู้ผลิตและผู้ค้าไม่หมดสิ้นส่งผลต่อปัญหาการดิตสารเสพติดของนักเรียนอย่างเรื้อรัง ขาดบุคลากรที่สนใจ และทุ่มเททำงานด้วยความเสียสละอย่างจริงจัง ขาดการป้องกันในระดับพื้นที่และไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน ครูและบุคลากรที่ทำหน้าที่ขาดผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน เวลาในการจัดกิจกรรมโรงเรียนสีขาวมีน้อย เนื่องจากมีความจำกัดในด้านบุคลากรและกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ งบประมาณไม่เพียงพอ และได้รับการจัดสรรล่าช้าทำให้ต้องดำเนินงานในเวลาที่จำกัด ขาดอุปกรณ์ในการตรวจหาสารตกค้าง สถานบำบัดมีไม่มากพอ ผู้ปกครองบางรายไม่ยอมให้โรงเรียนนำบุตรหลานไปรักษา เหล่านี้เป็นปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว

กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2542) ได้วิเคราะห์ผลการสำรวจเพื่อประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการสำรวจพบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดกรมสามัญศึกษานั้น ในด้านการวางแผน การจัดองค์เพื่อรับผิดชอบงานยังทำไม่ได้ดีพอ การดำเนินงานป้องกันและวิธีการแก้ไข โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันยาเสพติดแก่บุคลากรในโรงเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดยังทำได้น้อย การให้ความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึง

การเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษายังมีไม่เพียงพอ ทำให้ผลของการดำเนินงานของการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในสถานศึกษา ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

อนек นาคะบุตร (2537) ได้ทำรายงานเรื่อง การป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชน ซึ่งได้ลำดับขั้นตอนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ 4 ขั้นตอนคือ

1) การริเริ่มของผู้นำชุมชนในการแสดงบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้นำชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้นำทางการ ในความหมายนี้ หมายถึง ผู้ก่อการ เป็นผู้นำที่มีความตระหนัก มีวิสัยทัศน์ดี เข้าใจกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน มีความเข้าใจทั้งวัฒนธรรมเดิมของชุมชนเข้าใจธรรมชาติของผู้ติดยาเสพติด และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน

2) แสวงหาแนวร่วม ผู้นำหรือผู้ก่อการจะทำการสร้างความเข้าใจต่อสภาพปัญหายาเสพติดที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ กลุ่มเป้าหมายที่ผู้นำเข้าไปสัมผัส จะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่พร้อมจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด วิธีการสร้างแนวร่วมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเงื่อนไขของชุมชน ประการสำคัญก็คือ ผู้นำหรือผู้ก่อการจะไม่นำกลุ่มเผชิญหน้าหรือต่อต้านผู้จำหน่ายยาเสพติดในขั้นตอนนี้

3) การขยายความคิดและชี้ให้ชุมชนเห็นปัญหา หลังจากเกิดกลุ่มย่อยที่มีความตระหนักต่อปัญหายาเสพติด กลุ่มนี้จะมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในชุมชน กลุ่มจะหาโอกาสในการสร้างความเข้าใจกับสมาชิกอื่นของชุมชนในทุกโอกาสทั้งทางตรงและทางอ้อม ชี้ให้ชุมชนเห็นถึงภัยของยาเสพติดที่จะเกิดขึ้นในทั้งระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน

4) จัดตั้งองค์กรและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ตลอดจนดำเนินการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชน จากการดำเนินการของกลุ่มย่อยอย่างต่อเนื่องและชุมชนทั้งชุมชนเกิดความตระหนัก ขั้นตอนสุดท้ายคือการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดเฉพาะชุมชน ตกลงร่วมกันให้มีกฎระเบียบของหมู่บ้าน ตลอดจนกลไกในการบริหารจัดการโดยเฉพาะ เมื่อชุมชนดำเนินการมาจนถึงระดับนี้ ชุมชนจะมีกิจกรรมในการลดปัญหายาเสพติด เช่น การป้องกัน การบำบัดรักษา การฟื้นฟู การติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมเหล่านี้ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการเองทั้งสิ้น

ในส่วนของการดำเนินการนอกองค์กรชุมชน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรรัฐบาลหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปให้การสนับสนุน อนек นาคะบุตรได้เสนอให้มีการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจในทุกด้านของชุมชนเป้าหมายก่อน และวิเคราะห์จำแนกภารกิจหรือ

กิจกรรมว่า ภารกิจใดที่รัฐหรือโครงการควรเข้าไปเสริม ภารกิจใดที่จะต้องสนับสนุนให้ชุมชนดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนเองยังคงมีความต้องการที่จะให้รัฐเข้ามารวมแก้ไข เช่น การใช้อำนาจรัฐในมาตรการป้องกันปราบปรามผู้จำหน่ายยาเสพติด การขอบริการด้านสาธารณสุข การเสริมสร้างให้ชุมชนมีศักยภาพ มีระบบคิด ระบบการตัดสินใจที่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

จากรายงานการวิจัยได้มีการเสนอให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ก็ถือว่าเป็นแนวคิดที่ดีและมีความเป็นไปได้สูง ซึ่งการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้นั้น ก็จะต้องมีวิธีการชักจูงหรือแนะนำอย่างถูกต้องและชัดเจน จีระพรรณ มุกระ (2537) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาบ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยดังกล่าวนั้นประกอบด้วย ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ความเชื่อผู้นำและกิจกรรมที่นำซึ่งการทำงานร่วมกัน คือ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในชุมชน จีระพรรณ ได้กล่าวถึงอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนว่า เป็นกลุ่มที่มีความตระหนักในปัญหายาเสพติด มีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีผู้นำที่มีความสามารถ เข้าใจในมาตรการด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน และสามารถประสานเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวง และมีศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรได้เป็นอย่างดี ในการรณรงค์ในเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จีระพรรณ มุกระ เสนอให้ใช้ปัจจัยที่สำคัญคือ การพัฒนาคนใน 3 ระดับ คือ ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระดับผู้นำชุมชนและระดับสมาชิกของชุมชน

2.2.3 หอพัก

จากปัจจุบันจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้หอพักกลายเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในระหว่างการเรียน นอกเหนือจากปัญหาเรื่องยาเสพติดที่ผ่านมานอกจากจะเกิดขึ้นในสถานศึกษาแล้ว หอพักก็ยังเป็นสถานที่หนึ่ง ซึ่งมีความเสี่ยงและง่ายต่อการเกิดปัญหาดังกล่าวเช่นกัน นอกจากนั้นยังมีการมั่วสุม เล่นการพนัน เพราะเป็นสถานที่ส่วนบุคคลยากแก่การตรวจค้นและยังเป็นที่มืดซิดลับตาคน ทำให้การป้องกันและปราบปรามนั้นทำได้ยากและมีประสิทธิผลน้อยกว่าในสถานศึกษา

เชาวน์ อยู่จำรัส (2509) ที่ได้ศึกษาเรื่องการควบคุมหอพักนักเรียนนักศึกษาของเอกชน โดยทางราชการ จึงได้เสนอว่าทางการควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมกิจการหอพักเอกชนให้เกิดผลดีต่อสวัสดิภาพของนักเรียนนักศึกษา และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาเรื่องยาเสพติด ดังต่อไปนี้ คือ

1. ควรให้มีการสำรวจความต้องการในเรื่องที่อยู่อาศัย ของนักเรียนนักศึกษา ก่อนสำรวจควรวางแผนเตรียมการสำรวจอย่างรอบคอบ
2. ดำเนินการตามกฎหมายต่อหอพักที่ยังคือสิ่งไม่ยอมมาจดทะเบียน
 - พยายามใช้สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์เผยแพร่ให้ประชาชนทราบว่า การจัดตั้งหอพักต้องได้รับการจดทะเบียนจากทางราชการก่อน
3. ทางการควรจัดหาเงินทุนก้อนหนึ่ง เพื่อให้ผู้ประกอบการในเรื่องนี้ได้กู้ยืมในระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ ยืมไปดำเนินการปรับปรุงและขยายกิจการของตนให้ได้มาตรฐาน
4. ทางการควรส่งนักสังคมสงเคราะห์ ออกเยี่ยมเยียน หอพักที่จดทะเบียนอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อดูแลสวัสดิภาพของนักเรียนนักศึกษา และเพื่อทราบปัญหาของผู้ดำเนินการหอพัก
5. ทางเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นสื่อกลางให้คำแนะนำติดต่อกับทางสถานศึกษาและผู้ปกครองของนักเรียนนักศึกษาอยู่เป็นประจำ เพื่อหาทางแก้ไขเมื่อมีเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น และจะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงคุณค่าของบริการประเภทนี้มากขึ้น
6. ควรจะแก้ไข พ.ร.บ. หอพัก พ.ศ. 2507 และกฎกระทรวง โดยให้มีบทบัญญัติว่า หอพักจะต้องรับนักเรียนนักศึกษาเท่านั้น ห้ามรับผู้อื่น โดยเด็ดขาด และควรมีมาตราหนึ่งระบุถึงการอุดหนุนหอพักด้วยเงินอุดหนุน หรือให้กู้ยืม นอกจากนี้ควรบัญญัติห้ามการเสพสิ่งเสพติดทั้งหลายในหอพัก และกำหนดลักษณะของอาคารที่พักของนักเรียนนักศึกษา ให้เป็นเอกเทศไม่ใช้ในกิจการอย่างอื่นที่ไม่สมควร

นอกจากนั้น นภิสพร พลະปัญญา (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานบริการ: กรณีศึกษาสถานบริการหอพักในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานนั้นประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง ปัจจัยทางด้านความร่วมมือและความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพัก มีผลต่อการดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการหอพัก ส่วนปัญหาและอุปสรรคนั้น พบว่า มาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการนี้ไม่มีความเหมาะสม บุคลากรอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอ กฎหมายที่ใช้บังคับยังมีข้อบกพร่อง และขั้นตอนในการนำมาตรการไปปฏิบัติไม่สอดคล้องกันจำเป็นต้องแก้ไข

2.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการหอพักสีขาวในจังหวัดเชียงใหม่ มีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (X)

1. ปัจจัยด้านการดำเนินงานโครงการฯ

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการหอพัก

- * เพศ
- * อายุ
- * ระดับการศึกษา
- * รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (จากหอพัก)
- * ระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ
- * ระยะห่างระหว่างหอพักกับสถานีตำรวจ

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เช่าพัก

- * เพศ
- * อายุ
- * ระดับการศึกษา
- * อาชีพ
- * รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- * ราคาเช่าหอพักต่อเดือน
- * ระยะเวลาที่เช่าพัก

1.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานโครงการฯ

- * วัตถุประสงค์โครงการฯ
- * กฎ ระเบียบและมาตรการโครงการฯ
- * การประชาสัมพันธ์โครงการฯ
- * กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการฯ
- * ผลกระทบจากโครงการฯ
- * การตรวจตรา ติดตามและประเมินผลโครงการฯ
- * ความสนใจและการให้ความร่วมมือกับโครงการฯ ของผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพัก

ตัวแปรตาม (Y)

1. ผลการดำเนินโครงการฯ

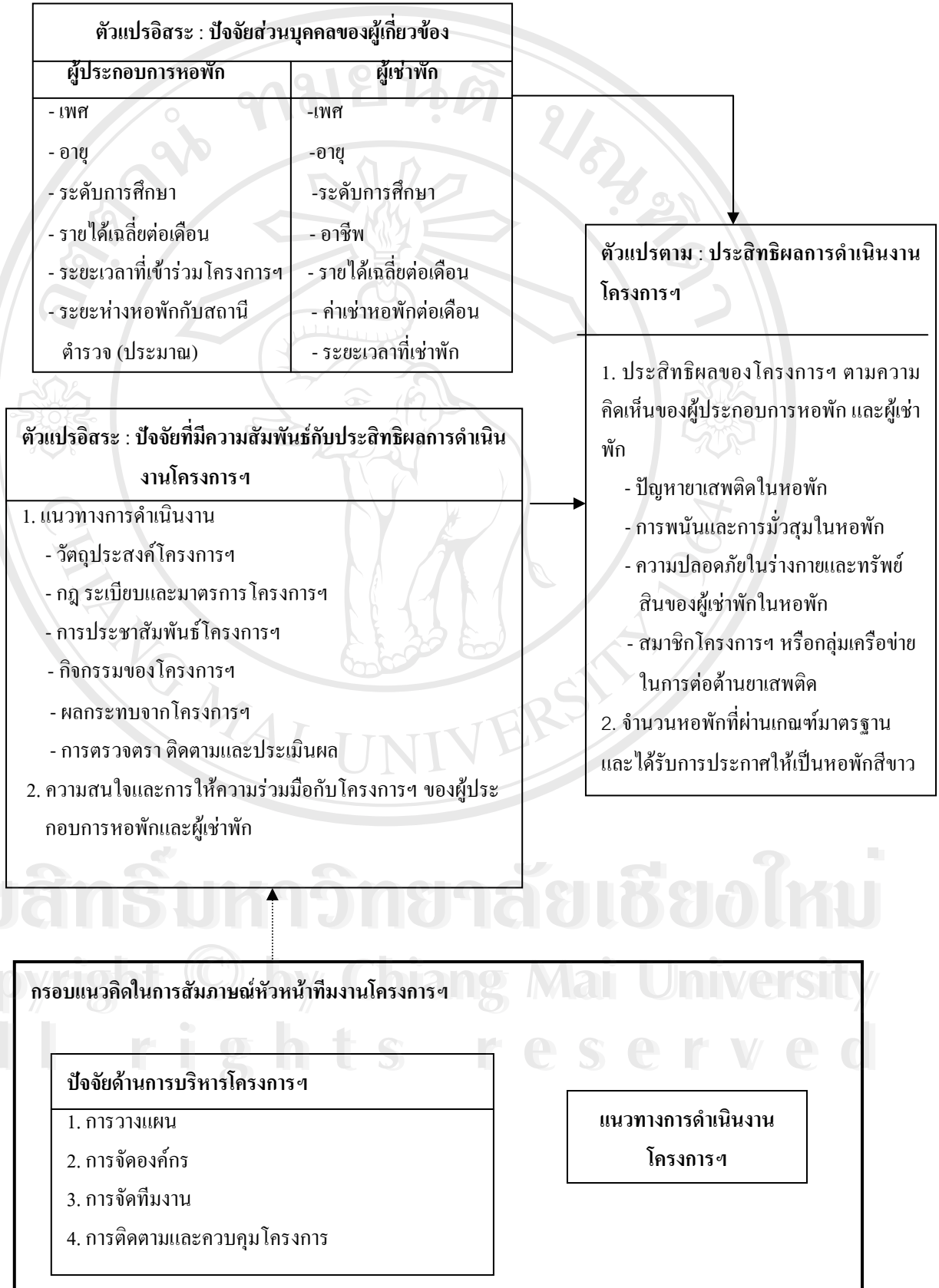
1.1 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการฯ

- * ปัญหาด้านยาเสพติดภายในหอพัก
- * การพนัน และการมั่วสุมภายในหอพัก
- * ความปลอดภัยในร่างกายและทรัพย์สินของผู้เช่าพักในหอพัก
- * สมาชิกโครงการฯ หรือเครือข่ายในการต่อต้านยาเสพติด

1.2 จำนวนหอพักที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและได้รับการประกาศให้เป็นหอพักสีขาว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

11. กรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

12. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการฯ หมายถึง องค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการหอพักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นดังต่อไปนี้ ได้แก่

1. แนวทางการดำเนินงานโครงการฯ หมายถึง การดำเนินงานในรูปแบบหรือวิธีการต่างๆ ของโครงการฯ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือวัตถุประสงค์ของโครงการหอพักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการฯ หมายถึง จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของโครงการฯ ในด้านต่าง ๆ ที่ได้ตั้งเอาไว้ เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินงานและเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จยังสิ่งที่ได้กำหนดเอาไว้

1.2 มาตรการ ข้อบังคับที่นำมาบังคับใช้ หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบและขั้นตอนต่างๆ ที่ทางโครงการฯ ได้กำหนดขึ้น เพื่อใช้บังคับให้ผู้ที่ทำหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการหอพักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ได้ปฏิบัติตาม

1.3 การประชาสัมพันธ์โครงการฯ หมายถึง การบอกหรือการอธิบายให้ผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพักหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เกิดความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการหอพักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

1.4 กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการฯ หมายถึง การดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ของโครงการฯ ที่มีส่วนสนับสนุนและช่วยให้โครงการหอพักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้ง่ายขึ้น เช่น การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การจัดแข่งขันกีฬาระหว่างหอพักเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.5 ผลกระทบจากโครงการฯ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการฯ ที่มีผลในด้านลบและส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการหอพัก เช่น จำนวนผู้เช่าพักลดลง รายจ่ายในการดูแลรักษาหอพักมากขึ้น และในส่วนของผู้เช่าพักเช่น ค่าเช่าพักแพงขึ้น สิทธิส่วนบุคคลในหอพักลดลง

1.6 การตรวจตรา ติดตามและประเมินผล หมายถึง การดูแลและการควบคุมความเรียบร้อยของหอพักและผู้เช่าพักให้ปฏิบัติตามมาตรการของโครงการฯ ที่ได้ตั้งไว้ รวมไปถึงการวัดผลการดำเนินงานของโครงการฯ ที่ผ่านมามีความก้าวหน้าอย่างไรบ้าง

2. ความสนใจและการให้ความร่วมมือกับโครงการฯ หมายถึง การที่ผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพักได้ดำเนินกิจกรรมและติดตามผลของโครงการฯ ตามมาตรการหรือแนวทางที่ทางเจ้าหน้าที่ได้ชี้แนะ เชิญชวน และบังคับให้ปฏิบัติตาม

2) ปัจจัยด้านการบริหารโครงการฯ หมายถึง องค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงานโครงการฯ เพื่อการบรรลุถึงวัตถุประสงค์และความสำเร็จของโครงการหอพักสีเขียว จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดทีมงาน และการติดตามควบคุมโครงการฯ

3) ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการฯ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางทั้งด้านบวกและด้านลบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้ประกอบการหอพักและผู้เช่าพักได้แก่

1. จำนวนปัญหาสุขภาพเสพติด การพนัน การมั่วสุม ความปลอดภัยในร่างกายและทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจริงในหอพัก โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่มีหรือไม่เกิด โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.01 – 3.00 หมายถึง บรรลุประสิทธิผลในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.01 – 2.00 หมายถึง บรรลุประสิทธิผลในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.01 – 1.00 หมายถึง บรรลุประสิทธิผลในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 0.00 หมายถึง ไม่บรรลุประสิทธิผล

2. การให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการฯ หรือสร้างกลุ่มเครือข่ายในการต่อต้านยาเสพติด แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่มี โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.01 – 3.00 หมายถึง บรรลุประสิทธิผลในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.01 – 2.00 หมายถึง บรรลุประสิทธิผลในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.01 – 1.00 หมายถึง บรรลุประสิทธิผลในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 0.00 หมายถึง ไม่บรรลุประสิทธิผล

3. จำนวนหอพักที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและถูกประกาศให้เป็นหอพักสีเขียว โดยคำนวณจากการเทียบสัดส่วนจำนวนหอพักที่จดทะเบียนเข้าร่วมโครงการฯ กับจำนวนหอพักที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและถูกประกาศให้เป็นหอพักสีเขียว ดังนี้

จำนวนร้อยละ	ผลการดำเนินโครงการฯ
มากกว่าร้อยละ 30	มาก
ร้อยละ 15 – 30	ปานกลาง
น้อยกว่าร้อยละ 15	น้อย